

Ladislav Orosz, Věra Jirásková: Ústavné právo porovnávacie

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Košice 2007, 1. vydání, 284 stran.

Zdeněk Koudelka *

Kniha je určena především jako učební text pro studenty právnických fakult. Kniha má podtitul *Základy ústavného práva Českej republiky, Maďarskej republiky a Poľskej republiky* a podle jednotlivých zemí je tvořena i třemi relativně samostatnými díly. Ústavní systém České republiky zpracovala Věra Jirásková z Právnické fakulty Univerzity Karlovy, maďarský a polský systém pak Ladislav Orosz z Právnické fakulty Univerzity P. J. Šafárika, který také působí jako soudce Ústavního soudu v Košicích. Všem třem státům je věnována zhruba stejná pozornost, i když při podrobnějším porovnání přece jen vystoupí do popředí rozsah věnovaný ústavnímu systému České republiky. To může čtenáře v Čechách, na Moravě a Slezsku potěšit, ale zřejmě nejvíce ocení díly věnované ústavnímu systému maďarskému a polskému. Zvláště maďarský systém a to i díky jazykové bariéře není u nás dobře znám. Kniha je psána dvojjazyčně podle mateřského jazyka autorů. Část Věry Jiráskové věnovaná České republice je v češtině, zatímco část věnovaná Maďarsku a Polsku, jakož i úvod Ladislava Orosze je ve slovenštině.

Každý z dílů věnovaných konkrétnímu státu má část pojednávající o moderním **ústavním vývoji** od konce první světové války. Stručně jsou načrtnuty charakteristiky jednotlivých ústav anebo velkých ústavních změn, byť formálně šlo jen o novelizace ústav, nikoliv ústavy nové (federalizace Československa, změna maďarské a polské ústavy dle politických změn roku 1989). Dále se věnuje pozornost **suverenitě lidu**, kde je pojednáno o uplatnění přímé demokracie (referendu), volebním systému a právní úpravě politických stran. Další kapitola je věnována **ústavním orgánům** a to v pořadí jejich ústavní úpravy (parlament, prezident, vláda, soudní orgány, případně další orgány jako prokuratura, centrální banka, kontrolní úřad, veřejný ochránce práv). Samostatné kapitoly jsou věnovány **územní samosprávě a základním právům**.

Při ústavní komparaci je možné postupovat dvojnásobným způsobem. Buď určit základní strukturu institutů ústavního systému a ty postupně popisovat ve všech srovnávaných zemích bez ohledu na to, zda určitý institut je obsažen v ústavě dané země vyčerpávajícím způsobem, má pouze velmi obecné ústavní zakotvení či je zakotven jen obyčejnými zákony. Anebo je možné držet se především systematiky ústavy anebo nejvýznamnějších ústavních zákonů. Autoři recenzované publikace zvolili druhou metodu formou popisu jednotlivých ústavních

institutů dle ústavní systematiky. Obsah ústav je hlavním kritériem pro zpracování jednotlivých dílů o ústavním systému příslušného státu. Rozdílnost obsahu jednotlivých ústav pak vede i k rozdílnosti řazení jednotlivých ústavních institutů či jejich zpracování. Například státní zastupitelství je zpracováno pro Českou republiku v rámci pojednání o vládě (s. 79-81), pro Maďarskou republiku má samostatnou část neboť má samostatné ústavní postavení (s. 173-176) a pro Polskou republiku je prokuratura obsažena v části věnované soudnictví (259-260), byť v Polsku je součástí rezortu Ministerstva spravedlnosti a ministr spravedlnosti je zároveň generálním prokurátorem. Rozdílnost umístění je spojena i s rozdílnou šíří zpracování, kdy se nejvíce věnuje pozornosti maďarské prokuratuře, která má nejrozsáhlejší ústavní úpravu z porovnávaných států. Obdobně to platí například i pro veřejného ochránce práv či státní vysílací radu, která má ústavní postavení jen v Polsku a v ostatních státech jí není věnována ústavní pozornost. Institut hlavy státu – prezidenta, který je upraven ve všech ústavách má v české části rozsah 6 stran, v maďarské 3 strany a v polské 7 stran.

Kniha vyšla v roce 2007. Pokud jde o aktuálnost, tak s judikaturou Ústavního soudu v Brně je pracováno v případě voleb do roku 2005 (s. 42) a v případě rozhodnutí ve věci odvolání předsedkyně Nejvyššího soudu prezidentem republiky až do roku 2006 (s. 83), ale například v části věnované státnímu zastupitelství je uvedeno na s. 81 skončení funkce státních zástupců k 31.12. kalendářního roku, kdy dosáhnou 65 let. Již od roku 2003 (zákon č. 192/2003 Sb.) je však hranice stanovena na 70 let. Jde však zřejmě o chybu, protože na s. 86 je u soudců uveden správně věk 70 let a věk u obou právních profesí byl řešen shodně časově navazujícími zákony. Na s. 79 je hovořeno o nabytí účinnosti části zákona o státní službě k 1. 1. 2007 v minulém čase, ovšem na poslední chvíli v roce 2006 Parlament opět zákonem odložil účinnost tohoto zákona až na 1. 1. 2009, přičemž se spíše počítá s přijetím zákona nového.

Publikace svým zaměřením plně splňuje cíl seznámení s podrobnějším popisem ústavních systémů vybraných států. Je vhodná nejen pro zájemce o tuto oblast z oblasti práva, ale i politologie, historie a příbuzných společenských věd. Neprávnicki v ni zřejmě budou postrádat širší historické a sociální souvislosti, řečeno právnickým jazykem - materiální prameny ústavního

práva. To však nebylo záměrem autorů a takové pojetí by převýšilo rozumný rozsah učebního textu. Pro našeho čtenáře je velmi přínosná část polská a především maďarská, jelikož publikace o maďarském ústavním systému není u nás příliš častá. Publikaci vřele doporučuji především právníkům zajímajícím se o tuto oblast. Je vhodným doplněním textu přeložených ústav v díle

Vladimíra Klokočky a Elišky Wagnerové: Ústavy státu Evropské unie 2 (Linde Praha 2005).

---

* JUDr. Zdeněk Koudelka, Ph.D., katedra ústavního práva a politologie Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.